

VARFÖR ÄR DET FEL ATT SÄGA:

"I'm good at English so communication is not my problem; it is their problem if they can't follow".

Att göra sig förstådd på engelska

För många statistiker är engelska ett dagligt arbetsredskap. Man talar engelska i internationellt sammansatta projekt, på konferenser och i arbetsmöten hemma och utomlands. Engelska är arbetspråket på en del företag i Sverige. Undervisning på masternivå i statistik sker ofta på engelska och vanliga seminarier på svenska universitet hålls ofta på engelska.

■ Jag träffade Beyza Björkman som forskar på "English as a lingua franca" (ELF) i högskoleundervisning i Sverige. Beyza Björkman har nu en post-doctjänst på CALPIU forskningscentrum (www.calpiu.dk) i Roskilde. Tjänsten är finansierad av Vetenskapsrådet. Centrumet jobbar just med frågor runt internationalisering inom högre utbildning i Norden och andra länder i världen.

Numer finns det många miljöer inom högskolan där det talas engelska i grupper där inte en enda av deltagarna har engelska som sitt modersmål. Engelskan har sedan andra världskriget blivit globalt helt dominerande inom åtskilliga språkliga domäner.

Vårt samtal skedde på ELF; här följer några axplock i översättning till svenska.

■ Hur kom du in på ditt forskningsområde?

– Jag var lärare i engelska inom en ELF-miljö och började fundera på hur engelska används i situationer där ingen är moders-

målstalare. Hur gör deltagare, studenter och lärare i det här fallet, för att komma runt kommunikationsproblemen? Jag fick chansen att gå in på frågan på djupet.

■ Ja, hur gör folk då?

– De använder det som inom det här området kallas pragmatiska och kommunikativa strategier. Till exempel upprepar man sig ofta. Man använder "back-channelling", alltså att humma och så för att visa att man hänger med. (Se sidan 19 för exempel på vissa pragmatiska strategier). Även modersmålstalare använder pragmatiska strategier men de blir så mycket viktigare i en situation där alla talar engelska som lingua franca.

■ Jag såg ett exempel i en av dina artiklar på en lärare som sa ungefär "this is very, very, very important". Det skulle en modersmålstalare aldrig säga.

– Om inte han eller hon med avsikt vill vara teatralisk.

»»»»

Referenser och litteraturtips

Beck, J. (2010). On the Usefulness of Pre-testing Vignettes in Exploratory Research. Statistical Research Division Research Report Series (Survey Methodology #2010-02). U.S. Census Bureau.

Biemer, P. & Lyberg, L.E. (2003). Introduction to Survey Quality. New York: Wiley.

Field, A. & Hole, G. (2003). How to Design and Report Experiments. Thousand Oaks, CA: Sage.

Fowler, F.J. (1995). Improving Survey Questions – Design and Evaluation. Thousand Oaks, CA: Sage.

Jergeby, U. (1999). Att bedöma en social situation: Tillämpning av vinjettmotoden. IMS, Socialstyrelsen.

Kvale, S. (1997). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

Martin, E. (2004). Vignettes and Respondent Debriefings for Questionnaire Design and Evaluation. In Presser, S., Rothgeb, J.M., Couper, M., Lessler, J.T., Martin, E., Martin, J. & Singer, E. (eds.), Methods for Testing and Evaluating Survey Questionnaires. New York: Wiley, 149-171.

Morgan, D.L. (1993). Successful Focus Groups. Thousand Oaks, CA: Sage.

Tourangeau, R. (2004). Experimental Design Considerations for Testing and Evaluating Questionnaires. In Presser, S., Rothgeb, J.M., Couper, M., Lessler, J.T., Martin, E., Martin, J. & Singer, E. (eds.), Methods for Testing and Evaluating Survey Questionnaires. New York: Wiley, 209-224.

Tourangeau, R., Rips, L.J. & Rasinski, K. (2000). The Psychology of Survey Response. Cambridge: Cambridge University Press.

Willimack, D.K. & Nichols, E. (2010). A Hybrid Response Process Model for Business Surveys. Journal of Official Statistics, 26, 3-24.

Willis, G. (2005). Cognitive Interviewing: A Tool for Improving Questionnaire Design. Thousand Oaks, CA: Sage.

HÄNT OCH HÖRT

■ **LINUS SCHIÖLER**, som är verksam vid Statistiska forskningsenheten, Institutionen för nationalekonomi med statistik vid Göteborgs universitet, disputerade i statistik den 25 november på avhandlingen Univariate and multivariate surveillance of outbreaks. Opponent var professor Sven Knoth, Helmut-Schmidt-Universität i Hamburg.

■ Den 4 februari disputerade **MARIA GRÜNEWALD**, Matematisk statistik vid Stockholms universitet, på en avhandling med titeln Design and analysis of response selective samples in observational studies. Fakultetsopponent var professor Marie Reilly, Karolinska Institutet.

■ **JENNY HÄGGSTRÖM**, Statistiska institutionen i Umeå, försvarade sin doktorsavhandling i statistik den 4 mars. Avhandlingens titel är Selection of smoothing parameters with application in causal inference. Fakultetsopponent var Yanyuan Ma, Texas A&M University.

Har du flyttat?

■ Meddela din nya adress genom att gå in på Svenska statistikfrämjandets webbplats www.statistikframjandet.se, välj Medlemsregister och följ instruktionerna. Ditt användar-id är tryckt ovanför din adress på tidningens baksida.

Bli medlem

■ Svenska statistikfrämjandets syfte är bland annat att främja sund användning av statistik som beslutsunderlag och att väcka och sprida intresse för statistik i samhället. Om du önskar gå med som medlem i Svenska statistikfrämjandet skicka ett e-brev till Chandra Adolfsson på sekrfram@gmail.com. Du får Qvintensen i brevlådan och platsannonser via e-post. Det ställs inga krav för att bli medlem; alla som är intresserade av statistik och vill stödja statistikens roll i samhället är välkomna.

lingua franca

■ [lingwa fraˈnka] (italienska), ursprungligen namnet på ett språk som användes som gemensamt språk i handel och sjöfart runt Medelhavet under senmedeltiden. Språket var förmodligen ett pidginspråk med ordförråd mest från romanska språk.

Numera används lingua franca av språkvetare som teknisk term för alla hjälpspråk som brukas mellan människor med olika språk. T.ex. kan engelska användas som lingua franca av en svensk som talar med en ryss. Vissa språk används nästan enbart som lingua franca, t.ex. pidginspråk och esperanto. (Ur Nationalencyklopedin.)

»»» GÖRA SIG FÖRSTÅDD PÅ ENGELSKA

Beyza gör en minisketch, och plötsligt känns det som om den teatraliske läraren har man själv haft många gånger.

– En modersmålstalare säger hellre till exempel ”extremely important” än upprepar very fyra gånger. Men repetitionen går hem hos studenterna; budskapet att detta är jätteviktigt går fram.

■ **Är inte det dålig engelska att säga ”very” fyra gånger istället för att välja något mer nyanserat uttryck?**

Det märks att frågan är gammal och väl genomtröskad hos lingvisten Beyza.

– Jag är mycket försiktig med att säga att något är dåligt språk om syftet är att använda språket som verktyg. Jag är mer intresserad av om språket är funktionellt. Det gäller att kommunicera så deltagarna i kommunikationen förstår varandra. Därför är det inte bra att ha attityden att ”jag är så bra på engelska så engelska är inte mitt problem, och om inte du förstår vad jag säger så är det ditt problem”. Det är allas ansvar att kommunicera på ett effektivt sätt inom ELF-miljöer.

■ **Men språket är väl mer än bara rå funktionalitet?**

– Visst, man kan uttrycka sig nyanserat och elegant, med espri och estetisk skönhet, men i undervisning och i samtal mellan studenter är språket ett kommunikationsmedel. Eller som en av mina informanter formulerade det: ”vi är ingenjörer, vi gillar inte kosmetika, vi vill att grejerna ska funka”.

– Engelska som lingua franca är inte något själlöst språk. Det är ett rikt språk i likhet med andra språk med språkbrukare som kan vara väldigt avancerade.

■ **Är inte det ett trösterikt budskap? Det spelar inte nödvändigtvis så stor roll om inte allt blir helt grammatiskt korrekt.**

– Grammatisk korrekthet ger inte alltid bättre kommunikation. Det är bra med korrekt grammatik men det måste till något mer också. Det finns brukare av engelska som lingua franca som struntar i språkelement som inte ger värde. Det finns en massa småsaker i det engelska språket

som är onödiga, till exempel ändelsen ”s” i tredje person singular, ”he sings” men ”they sing”. En del bryr sig inte om att använda den ändelsen och det går lika bra ändå.

■ **Kan det till och med vara en fördel att inte vara modersmålstalare?**

– Nej, en fördel är det väl inte. Men det händer ofta att modersmålstalare använder idiomatiska uttryck och fraser även i situationer där de försvårar kommunikationen. Något som är väldigt viktigt i ELF-miljöer är ”transparency”. Ett idiomatiskt uttryck som ”kick the bucket” kan försvåra kommunikationen. Opponenten på min disputation var en framstående forskare och en världskänd professor på området och modersmålstalare av engelska. När han frågade mig om jag tycker att han kommunicerar bra på engelska, svarade jag att det vet jag inte. Alla började skratta. Jag menade att för att kunna besvara den frågan skulle jag behöva studera hans kommunikation i de situationer vi pratade om. En i publiken sa att vi skulle behöva en manual över pragmatiska knep för modersmålstalare.

■ **Alla skickliga lärare använder väl pragmatiska strategier oavsett språk? Till exempel att markera övergången från ett ämne till ett annat.**

– Absolut, det gör skickliga lärare. Men det blir än mer viktigt att använda dem ofta och tydligt när man talar engelska som lingua franca.

■ **Jag upplever att svenskar är överdrivet fokuserade på sitt uttal av engelska. Istället borde de oro sig för vad som är kulturellt korrekt.**

– Vad roligt att du säger det! Jag forskar nämligen nu på kulturellt specifika pragmatiska strategier, ”pragmatic and intercultural ability”. Men apropå uttal av engelska så finns det forskning på det också. Bland annat har Jennifer Jenkins vid University of Southampton i England definierat ”core features” i uttalet av engelska och ”non-core features”. Det man ska lära sig uttala och uppfatta är framför allt core features, t.ex. att skilja mellan lång och kort vokal. T.ex skill-

»Grammatisk korrekthet ger inte alltid bättre kommunikation»

Beyza Björkman.

nad mellan tonande och tonlöst "th" är däremot "non core" eftersom avvikelser från standarduttalet på den punkten inte leder till missförstånd. Att försöka lära sig received pronunciation (Oxford English) är oöverstigit för de allra flesta i vuxen ålder och ganska onödigt.

■ Vilka råd kan du ge lärare som undervisar på engelska?

– Använd stöd som till exempel bilder där nyckelorden framgår tydligt. Strukturera lektionerna nästan överdrivet tydligt och använd fraser som "this brings us to the next point". Repetera ofta. Det är inte tråkigt, repetition gör att studenter känner sig säkra. Använd frågor, även retoriska frågor och frågor som läraren själv besvarar omedelbart. Summera sektioner i undervisningen, och säg ungefär "what I mean by this is...". Man ska tänka på hur man kan ersätta eller komplettera det man inte har i språket.

■ En del är oroade över "domänförluster", alltså att svenska språket förlorar språkliga domäner till förmån för engelska.

– Jag är försiktig med att prata om förluster. Ordet antyder att något fanns där förut. Man kan inte förlora det man aldrig har haft. Jag kan förstå frustrationen över att vi inte kunnat utöka svenskan till att omfatta till exempel IT, men det är inte korrekt att kalla det en domänförlust.

Många i Sverige är ambitiösa med att hitta och använda svenska termer men arbetspråket är de facto engelska för ganska många domäner. Om inte de svenska termerna används aktivt kommer de inte i bruk. Vill man ha ett levande svenskt språk på dessa domäner då måste man skapa miljöer där svenska används, till exempel lokala konferenser. Annars är försöken att införa svenska termer fåfänga.

■ Du använder både kvalitativa och kvantitativa metoder i din forskning. Finns det statistiker på ELF-området?

– Ja bland andra Glen Ole Hellekjær på Universitetet i Oslo. Vi säger att han är "crazy about statistics", säger Beyza och skrattar. Men det är en styrka för forskningsområdet som helhet att ha olika typer av forskningsresultat som vi alla drar nytta av.

■ Vad har du för idéer för din framtida forskning?

– Jag vill jämföra den svenska korpus jag har byggt upp med en motsvarande insamlad i USA för att se om det är skillnad på pragmatiska strategier i svenska situationer med motsvarande i en miljö där engelskan dominerar men där det ändå finns inslag av engelska som lingua franca.

DAN HEDLIN

Faktiska, ordagrant återgivna exempel på pragmatiska strategier

Comment on terms and concepts

"what is steam reforming, this is as i already mentioned a very very commercial way to produce hydrogen"

Comment on details and content of task

"i don't know if we're supposed to know the code during the lab i think we're just supposed to know it so we can model it later"

Comment on discourse structure

"i would like to move on to branch prediction...ok so moving onto branch prediction"

"a few minutes ago i said that"

"you have now seen one way of er handling renaming an out-of-order execution"

Comment on discourse content

"so i don't know i i agree with you"

"[yeah yeah i see the (point) but] i am just wondering what could be the the the complicated"

Comment on signaling importance

"it is noteworthy that instruction are taken from the..."

"one thing which is very important er from an industrial point of view is that..."

Comment on intent

"yeah i just wanted him to repeat that"

"because i just wanted to know how how you motivate continuous equations of motion"

Comment on common ground

"we have to check the distillation process"

"then we need batches for four cubic meter then then it's not (downscaled) any more"